

Waazukaa citaaboo

Citaaboo fahamandiroo

Citaaboo woo šenney mana hun kala boro lakkalkoyini do, Izirayel kokoy iz'aru no. Bora kan n'a hantum mma nga bon cee «Waazukaa». Zama de Sulaymaana ga bayrandi Izirayel lakkalkoyini, de mo Dawda ize no, nda mo citaaboo hantum takaa nda nga šenney ga, boro boobo ga hongu kan kokoyoo Sulaymaana k'a hantum. A ga hima nda boro beeri kan goro ka miile nga waati bisantey ga. A duu a ra cawyan beeri, nda fahamay, nda lakka. A na nga dira takaa kul guna adunna ra ka laasaabu kan haya kul ga bisa sanda hew: a ma tee bayray, wala alman, wala hayey kan borey ga bag'ey, i kul sii nda addalil sanda hew gaarandiyan. Waazukaa faham haya foo se kan ti adamize si hin ka duu haya kul nda man'ti woo kan Irkoy n'a noo a se. Citaaboo woo g'ir bayrandi haya foo kan adamize kul ga hima k'a tee kan ti: «Ma hunbur Irkoy, ma nga yaamarey dii» (zamnaa 12.13). A ga cebe kan adunna haya kul, a ma tee alman, wala maa, wala jamaa, wala hayey kan boro ga bag'ey, i kul man'ti baffoo nda mana duu Irkoy.

Citaaboo kanje beerey ti:

- 1. Adunna man'ti haya kul 1—2*
- 2. Haya kul nda nga waatoo 3.1—8*
- 3. Haya beeriyan ga tee adunna ra 3.9—11.6*
- 4. Ka hunbur Irkoy bisa haya kul 11.7—12*

Haya kul sii nda addalil

¹ Žerizalem kokoyoo Dawda iz'aroo kan ti waazukaw šenney ti wey.

² Yaada nda yaadayan, waazukaa nee: «Yaada nda yaadayan, haya kul sii nda addalil!»

³ Farayanoo kul kan nda adamize ga nga bon farandi waynaa cire, macin ti nafaa kan a ga duu a a ra?

⁴ Zaman foo borey ga koy, zaman tana borey ga kaa, laboo ga bara hala abada.

⁵ Waynaa ga fatta, waynaa ga kan, a ga cahã ka koy nga dogoo ra hala nga ma fatta koyne.

⁶ Hewoo ga hẽe ka koy gurma here, ka bere ka koy hawsa here, a ga kuubi-kuubi ka nga fondaa zaa.

⁷ Isawey kul mma zuru ka koy teekoo ra, amma teekoo si too. Nongoo kan ra isawey ga zuru ka koy, i si fay nda ka koy a ra.

⁸ Šenney kul ga šendi, boro kul si hin k'i kul har, moo si kungu nda gunayan, hanja si fara nda maayan.

⁹ Hayey kan bisa, ngi no ma kaa koyne, hayey kan bay ka tee, ngi no ma tee koyne, haya kul sii no kan ti itaaga waynaa cire.

¹⁰ Ba nda boro nee: «Haya taagaa woo guna.» Haya no kan gay a ga bara za ir mana kaa.

¹¹ Boro si hongu hayey kan bisa, hayey kan ga kaa ka tee mo, boro si hongu ey,

borey kan ga kaa mo si hongu borey kan du-mawey ga ngi kaa.

Adamize lakkaloo sii nda addalil

¹² Agay kan ti waazukaa, ay tee Izirayel kokoyoo Žerizalem.

¹³ Ay kayandi ka ceeci nda lakkal ka haya kul bay nda ka faham haya kan ga tee beenaa cire, goy yaamu no kan Irkoy g'a dan adamizey ga k'i taabandi.

¹⁴ Ay dii teegoyey kul kan ga teendi waynaa cire, i kul sii nda addalil sanda hew gaarandiyan.

¹⁵ Haya kan golbi si hin ka šerrandi, haya kan sii no si hin ka kabandi.

¹⁶ Ay nee ay boŋ se: «Nga ne, ay duu lakkal ka bisa kokoyey kul kan goro Žerizalem kokoytaraa ra za ya na tee kokoy. Ay duu lakkal beeri nda bayray.»

¹⁷ Ay kayandi hala ya lakkal bay, hala ya saamataray nda hollokomtaray bay, ay dii kan nga mo man'ti kala sanda hew gaarandiyan.

¹⁸ Boro kan goo nda lakkal beeri goo nda dooray beeri,
boro kan tonton nga bayraa ra, mma tonton nga zaraboo ga.

2

Daameyan sii nda addalil

¹ Ay nee ay boŋ se:
«Koy, ay ga ni sii paali here,
n'ga dii haya kan ti gomni.
He, woo mo sii nda addalil.»

² Haaray here ay nee: «Saamataray no!»

Naali here ay nee: «Macin no a g'a hanse?»

³ Ay kayandi ay binoo ra y'ay bonj noo alaneb hari moora se ka dira nda lakkal ka hawa adupna hayey ga, ka dii haya kanj ti ihenna, kan boro ga duu a waynaa cire nga aloomuroo ra.

⁴ Ay na haya beeriyanj tee.

Ay na huguyan cin ay maapoo ga,
ay na alaneb faariyanj tee ay maapoo ga.

⁵ Ay na saddinayanj nda tuuri faariyanj tee ay maapoo ga,

ay na tuuri kanj izey ga njandi dumi booboo duma.

⁶ Ay na hari guusuyan kaa ay maapoo ga
ka tuuri kaccey fangaley hanandi.

⁷ Ay na bannayanj nda konnayanj day,
ngi izey hayandi ay hugoo ra,

ay na adabba buuna nda ibeeri booboyanj mayray

ka bisa borey kul kanj n'ay jin Žerizalem ra.

⁸ Ay na nzorfu kaaray nda wura marga ay maapoo ga,

i mana hun kala kokoyey nda gandawey alman jisidogey ra.

Ay na donkaw aruyan nda donkaw woyyanj zaa ay maapoo ga,

ay na haya kanj ga aru daamandi tee ka woy booboyanj zaa.

⁹ Ay duu maa beeri ka bisa borey kul kanj tee ay jine Žerizalem ra.

Amma ay lakkaloo cindi ay ga.

¹⁰ Haya kul kanj ay mopoo bag'a, ya n'a wanji a se,

ya na kaani kul wanji ay binoo se,
zama ay binoo naali ay goyoo kul ra,

woo ti fara bagaa kan ay duu a ay goyoo kul ra.
11 Woo banda ga, ay kuubi ka bere hayey kul kan
ay kabey n'i tee here,
nda taabiyanoo kan ay duu a ngi teeyanoo ra,
ay gar kan woo kul sii nda addalil sanda hew
gaarandiyan,
nafa kul sii i ra waynaa cire.

Haya beeri sii lakkal nda lakkal janay game

12 Woo banda ga, ay bere lakkal,
nda saamataray, nda hollokomtaray here k'i
laasaabu.

Macin no boro kan huru kokoyoo dogoo ra
g'a tee kan mana bay ka tee?

13 Agay, ay dii haya foo: lakkal baa hollay,
sanda takaa kan nda gaay baa kubay.

14 Lakkalkoyni goo nda moo ka dii,
amma boro lakkal janante mma dira kubay ra.
Amma ay na haya foo laasaabu
kan ti koddor follokaa bara ihinkaa kul se.

15 Ay nee ay bon se:
koddor follokaa kan ga hima ka duu lakkal
janante ga agay da batu,
adiši macin no a g'a hanse ya bisa a lakkal?

Ay nee ay bon se: «Woo mo sii nda addalil.»

16 Lakkalkoyni nda lakkal janante kul cindi
lakkaley ra hala abada,
zaarey waatey kan ga kaa ra borey ga dirpa
ihinkaa kul.

Lakkalkoyni ga buu sanda lakkal janante.

17 Ay konna hunayan, zama agay se hayaa kan
ga tee waynaa cire si boori, zama haya kul sii
nda addalil sanda hew gaarandiyan.

¹⁸ Ay konna goyoo kul kaŋ nda ay taabi waynaa cire, zama ay ga hima k'a naŋ boraa se kaŋ ga huru ay dogoo ra.

¹⁹ May no ma bay wala a ga dira nda lakkalkoynitaray wala hollokomtaray? Ka gar hayaa kul kaŋ ay duu a goyoo ra kaŋ ay n'a tee nda lakkal waynaa cire, nga no ma kaa ka duu a. Woo mo sii nda addalil.

²⁰ Woo ka kate ay binoo hun goyoo kul se kaŋ nda ay taabi waynaa cire.

²¹ Boro goo no kaŋ goy nda lakkal, nda bayray, nda gaabandiyan, amma boro tana kaŋ mana goy no ma duu nga fara bagaa. Woo mo sii nda addalil, ifutu beeri no.

²² Macin no boro ga duu a goyoo nda al-muŋakkawey ra kaŋ a g'i tee waynaa cire?

²³ Nga zaarey kul man'ti kala farayan, a si duu nafa kul nga goyoo ra nda man'ti dooray. Ba cijin here binoo si kani. Woo mo sii nda addalil.

Gomni si hun kala Irkoy do

²⁴ Haya kul si baa adamize se kala ŋaayan, nda hanɣan, nda a ma dii nga goyoo gomnoo. Ay dii kaŋ woo kul mo Irkoy no m'a tee boro se.

²⁵ May no ma hin ka ŋaa ka ŋaali
nda a mana hun a se Irkoy do?

²⁶ Zama boro kaŋ ga kan a se, a g'a noo lakkal, nda bayray, nda ŋaali, amma zunubante, a g'a hugandi a ma goy ka marga, k'a jisi boraa se kaŋ ga kan Irkoy se. Woo mo sii nda addalil sanda hew gaarandiyan.

3

Haya foo kul nda nga waatoo

¹ Haya foo kul nda nga waatoo, haya kul kan
goo beenaa cire goo nda nga waatoo:

² hayyan waati goo no, buuyan waati goo no,
dumayan waati goo no, haya kan dumandi
doguyanoo waati goo no,

³ wiiyan waati goo no, safaryan waati goo no,
kayriyan waati goo no, cinayan waati goo no,

⁴ hēeniyān waati goo no, haaruyan waati goo no,
binehēeni waati goo no, ganyan waati goo no,

⁵ tondi warrayan waati goo no, tondi kurmayan
waati goo no,

ka boro dii ni gandey ra waati goo no,
masi boro dii ni gandey ra waati goo no,

⁶ ka haya ceeci waati goo no, haya ma dere waati
goo no,

ka haya dii waati goo no, ka haya warra waati
goo no,

⁷ ka haya kottu waati goo no, ka haya taa waati
goo no,

ka dangay waati goo no, ka šelan waati goo no,

⁸ baji waati goo no, konnaray waati goo no,
wongu waati goo no, alaafiya waati goo no.

⁹ Macin ti nafaa kan goykaw ga duu a nga
taabiyānōo ra?

¹⁰ Ay dii taabiyānōo kan Irkoy g'a dan
adamizēy ga k'i farandi.

¹¹ Irkoy na haya kul tee ka boori nga waatoo ra.
A na lakkal mo kan g'a hongandi kan duumiyan

ga bara dan adamize binoo ra* , ka gar adamize si hin ka faham takaa se kan nda Irkoy ga goy k'a dii za šintinoo ga hala benantaa ga.

¹² Ay bay kan haya kul mana baa adamize se kala a ma jaali ka huna gomni ra.

¹³ De mo adamize foo kul se ka ŋaa, ka han, ka dii gomni nga taabiyanoo kul ra man'ti kala Irkoy nooyan.

¹⁴ Ay yadda kan haya kul kan Irkoy n'a tee ga cindi abada. Boro si haya tonton a ga, boro si haya kaa a ra. Irkoy nka woo tee hala borey ma hunbur nga.

¹⁵ Haya kan ga bara, a bara ka bisa, haya kan ga kaa ka bara, a bara ka bisa. Haya kan koy, Irkoy g'a ceeci.

Haya kul benantaa man'ti kala buuyan

¹⁶ Hayaa ne kan ay dii a koyne waynaa cire: taari huru ciiti dogoo ra, ifutu goo šerretaray dogoo ra.

¹⁷ Ay nee ay bon se: «Irkoy ga boro šerrante nda ifutu ciiti, zama a na haya foo kul kayandi k'a tee nga waatoo ra, teegoy foo kul nda nga ciitoo.»

¹⁸ Adamizey here, ay nee ay bon se kan Irkoy g'i sii hala i ma dii kan ngi nda adabbawey kul ga sawa.

¹⁹ Zama adamizey koddoroo nda adabbawey koddoroo kul ti affoo, adamize ga buu, adabba ga

* **3:11 3.11** *A na lakkal mo kan g'a hongandi kan duumiyan ga bara dan adamize binoo ra, Ebere šenni ra, almaganaa faa ti A na haya bisantey nda wey kan ga kaa ka kaa mo dan adamize binoo ra.*

buu, hundi follokaa bara i ra, adamize ma bisa adabba sii nda nafaw: woo kul sii nda addalil.

²⁰ I kul si koy kala nongu follokaa ra, i kul si hun kala laboo ra, i kul si yee kala laboo ra.

²¹ May no ma bay wala adamize hundoo ga koy beene wala adabba hundoo ga zunbu ganda, laboo ra?

²² Adişi ay dii kan haya kul mana baa adamize se kala a ma jaali nda nga teegoyey, zama woo ti nga bagaa. May no m'a willi katandi hala ma dii hayey kan tee dumaa ga?

4

Buuyan baa hunayan

¹ Ay yee ka laasaabu ka dii tooperey kul kan ga tee waynaa cire.

Borey kan biney ga hēe mundawey ga doo, bineyaynandikaw sii no i se.

Gaabi sii kala ngi toopekey se, bineyaynandikaw sii i se.

² Woo se ay ga nee kan borey kan buu ka bisa duu gomni ka bisa baahunantey kan ga bara.

³ Amma boro kan mana hayandi jina duu gomni ka bisa ihinkaa kul, zama a mana dii goy futaa kan ga teendi waynaa cire.

Hunanzamyān baa taabiyan

⁴ Ay dii mo kan boro ga nga bon farandi ka goy, ka goy ka boori, ka gar nga cinaa ga a ga canse. Woo mo sii nda addalil sanda hew gaarandiyan.

⁵ Lakkal janante mma nga kabey koli nga gandoo ra,
a ga nga bon hasara.

⁶ Boro ma duu kabe mee foo hunanzamay
bisa boro ma duu kabe mee hinka taabiyan ka
hew gaarandi.

Boro hinka baa boro foo

⁷ Ay yee koyne ka dii haya yaada waynaa cire
⁸ kan ti boro kan nga foo no, a sii nda boro,
a sii nda arma wala iz'aru, amma woo kul, a si
fay nda ka goy.
A si wasa alman ra, ba nda a ga nga bon hãa ka
nee:
«May sabbu se ay ga goy k'ay bon farandi takaa
woo?»
Woo mo sii nda addalil, goy yaamu no.

⁹ Boro hinka baa boro folloku, zama ngi fara
bagaa ga boobo.

¹⁰ Zama nda affoo kan, affaa g'a tunandi,
de boro kan nga foo no, nga bonaa ti, boro tana
sii no kan g'a tunandi.

¹¹ Takaa din da, nda boro hinka ga kani cere
bande,
i ga hargu kaa cere ra,
boro kan nga hinne no, taka foo nda a ga hargu
kaa nga ga?

¹² Boro ga hin ka kan boro folloku ga, nda boro
hinka no, i ga kay a se.

Karfu hinza kan didijandi cere ra, ngi dun-
buyanoo ga šendi.

*Zanka lakkalkoyne baa aru žeena lakkal
janante*

¹³ Zanka kan ga talka, amma a goo nda lakkal

baa kokoy aru žeena lakkal jaŋante kaŋ si maa
hoyray koyne.

¹⁴ Zama a ga hin ka hun kasaa ra ka laama,
ba nda a hayandi talka aru žeenaa laamaa ra.

¹⁵ Ay dii baahunantey kul kaŋ ga dira waynaa
cire
ga hanga zankaa kaŋ ga kaa ka huru affaa dogoo
ra.

¹⁶ Jamaa woo kaŋ jine a goo hinnaa si bayrandi,
woo kul wey kaŋ ga kaa dumaa ga si duu a ra
jaali.

Zama woo kul sii nda addalil sanda hew
gaarandiyan.

Lakkal daŋ ni dira takaa se Irkoy jine

¹⁷ Lakkal daŋ ni dira takaa se nda n'ga koy Irkoy
hugoo ra,
man ka haŋajer baa ma lakkal jaŋante sargari
kaa.
Zama i si bay kaŋ ifutu no ngi goo m'a tee.

5

¹ Masi cahã ka šelaŋ,
ni binoo masi cahã ka haya har Irkoy jine,
zama Irkoy goo beenaa ra, ni woo goo laboo ga.
Woo maaganda se ni šenney masi boobo.

² Almuraadu boobo ga kate boro ma handiri,
takaa din da lakkal jaŋante, nga šenni boobey
no m'a cebe.

³ Nda n'na meefur zaa Irkoy se, masi gay man'a
kaa,
zama lakkal jaŋantey si kan a se,
meefuroo kaa kaŋ n'n'a zaa.

⁴ Masi meefur zaa baa ma ne
m'a zaa ma goro man'a kaa.

⁵ Masi nan ni mipoo ma ni kul tee zunubante,
masi nee Irkoy dontokaa* se kan ni nka dere ka
meefur zaa.

Macin se ni šenney ga Irkoy futandi
ka ni kabe teegoyey hasara.

⁶ Zama nda handiri boobo kokoroo ti yaada,
takaa din da no nda šenney boobo.
Adiši hunbur Irkoy.

Hini futawey

⁷ Nda ni dii ganda kan ra i ga talka šiita, i
si yadda cimi nda šerretaray ga, hayaa masi ni
boŋoo haw,

zama jineboro foo kul, jineboro foo goo a boŋ,
amma boro goo no kan goo i kul boŋ.

⁸ Nafaw no ganda se a ma duu kokoy
kan ga faari goy dan jine.

Alman man'ti kala haya kan ga bisa

⁹ Boro kan ga baa nooru si kungu a ra,
boro kan ga baa alman, woo kan ga ga duu a si
wasa a se.

Woo mo sii nda addalil.

¹⁰ Nda alman boobo, nga ŋaakey ga boobo,
macin ti albahaa kan koyoo ga duu a a ra
nda man'ti ka dii a nda nga moŋey?

¹¹ Goykaw jirboo ga kom,
a ma ŋaa kayna wala iboobo.

Almankoyi alman boobaa g'a ganji a ma jirbi.

¹² Ay dii haya futu beeri foo waynaa cire
kan ti boro ga alman marga kan ga kate ni ga
bone.

¹³ Goy yaamu no kan ga almanoo din derandi.

* 5:5 5.5 Sargari juwalkaa no, Malaki 2.7.

Haya kul si cindi iz'aroo kan a n'a dan aduppa
ra kaboo ra.

¹⁴ Takaa kan nda a fatta janoo gundoo ra gaa
koonu,

takaa din da nga nda a ga hun aduppa ra.

Nafaa kan a duu a nga goyoo ra,

kaboo si koy nda a ra haya kul nga bande.

¹⁵ Woo mo man'ti kala haya futu beeri.

A ga koy nda takaa kan nda a kaa,

adiši man nafaa kan se boro ga taabi hew se?

¹⁶ A ga nga zaarey kul wii kubawey ra,

ka torro, nda binehēenay, nda dukuri marga.

¹⁷ Hayaa kan ay dii a kan ga boori, a ga hennay
adamize se man'ti kala a ma naa, a ma han ka
dii gomni nga taabiyanoo kul ra kan a g'a tee
waynaa cire, aloomuroo ra kan Irkoy n'a noo a
se, zama woo ti nga bagaa.

¹⁸ Boro kul kan Irkoy n'a noo alman nda
arzaka, k'a noo a ma huna i ra, ka nga bagaa zaa,
ka jaali nda nga goyoo, woo man'ti kala Irkoy
nooyan.

¹⁹ Kullihinne Irkoy ga adamize binoo too nda
jaali, a si hongu boobo kan nga aloomuroo si
kuu.

6

¹ Haya futu foo goo no kan ay dii a waynaa cire
kan ga hanse ka adamize zarabi:

² Irkoy na alman noo boro se, nda arzaka, nda
darža, haya sii no kan a ga bag'a kan ga hundoo
kuma. Amma Irkoy man'a noo a ma maakaani i
ra, yaw no ma maakaani i ra. Woo sii nda addalil,
ifutu beeri no.

³ Nda boro na iz'aru zangu (100) hay,
de mo a duu aloomur boobo, haya kul kan ti nga
aloomuroo,
a mana kungu gomni ra,
de mo nda a buu, a si duu ba suturayan henna,
ay ga nee kan zanka kan mana hayandi nda
hundi bag'a.

⁴ Zama zankaa nka kaa yaada,
a ga koy kubawey ra,
kubawey ga maapoo daabu.

⁵ A mana dii waynaa, a s'a bay,
a goo nda hunanzamay ka bisa affaa.

⁶ Ba nda a huna cee hinka jiiri zenber foo (1.000)
bila nda a ma dii gomni, haya kul si koy nongu
follokaa ra wala?

⁷ Taabiyanoo kul kan adamize g'a tee
a s'a tee kala nga gundoo se,
amma nga boonoo si hun.

⁸ Macin ti nafaa kan lakkalkoyni ga duu a ka bisa
lakkal janante?

Talka ma nga dira takaa bay baahunantey jine,
macin no a g'a hanse a se?

⁹ Boro ma dii nda nga money baa haya kan boro
g'a boonay.

Woo mo sii nda addalil sanda hew gaarandiyan.

Šenni lakkalkoyniyan

¹⁰ Haya kan ga bara maapoo ciyandi a gay.
Hayaa kan adamize ga ti a bayrandi za gayyan.
A si hin ka kakaw boro bande kan goo nda gaabi
nda a.

11 Šenni boobo ga tee haya boobo kaŋ sii nda addalil,

macin ti nafaa kaŋ adamize ga duu a,a ra?

12 May no ma bay haya kaŋ ga boori boro se nga hunaroo ra, nga aloomur kukoo kaŋ sii nda addalil kaŋ a g'a tee sanda bii kaŋ ga bisa? May no ma hayaa har adamize se kaŋ ga tee waynaa cire nga banda ga?

7

1 Maa henna baa hew kaana kaŋ ga boro yon. Buuyan zaari baa hayyan zaari.

2 Boro ma koy beray hugu ra baa ma koy hugu kaŋ ra ŋaayan hoyandi goo, zama woo din ti adamize kul kokoroo, baahunante ga hima ka miile a ga.

3 Dooray baa haaray, zama ndum kaŋ ga hēe ga boori bine se.

4 Lakkalkoyney biney sii kala beray hugoo ra, lakkal jaŋantey biney sii kala hugu ra kaŋ ra ŋaali goo.

5 Boro ma haŋajer lakkalkoyni tejeyaney se baa boro ma haŋajer lakkal jaŋantey doonoo se.

6 Lakkal jaŋantey haaraa ga hima nda karjiyaŋ kaŋ ga ton kusu cire ka hēe. Woo mo sii nda addalil.

7 Toope ga lakkalkoyni tee hollokom,

binedaymi ga bon bere.

⁸ Haya benantaa baa nga šintinoo,
suuri baa hundi beeray.

⁹ Masi cahã ka futu,
zama lakkal janante, waati kul a mma cahã ka
futu .

¹⁰ Masi nee: «Macin se cee jinaa waatey baa sohõ
da waney?»
Zama man'ti lakkal no ma kate ma hãayanoo
woo tee.

¹¹ Lakkal goo nda alkadar sanda tubuhaya,
haya henna no borey se kan ga dii waynaa.

¹² Zama takaa kan nda nooru ga boro sutura,
takaa din da nda lakkal ga boro sutura,
nafaa kan goo lakkal ra man'ti kala
a mma borey kan goo nda lakkal noo aloomur.

¹³ Irkoy teegoyoo guna:
may ma hin ka haya šerrandi kan Irkoy n'a golbi.

¹⁴ Gomni zaari hane, ma binekaanay,
bone zaari hane, ma haya foo bay kan ti:
ihinkaa kul Irkoy k'i tee,
hala adamize masi haya kul bay kan ga kaa ka
tee nga ga.

¹⁵ Ay dii woo kul ay zaari yaadawey ra.
Šerrante goo no kan nga nda nga šerretaraa kul,
a ga buu,
nda boro futu kan nga nda nga futuroo kul,
a ga duu aloomur kuku.

16 Masi šerre hala ma bisa,
masi cebe kaŋ n'ga hanse ka bara nda lakkal:
macin se n'ga ni boŋ halaci?

17 Masi futu hala ma bisa,
masi tee hollokom:
macin se n'ga buu za ni waatoo mana too.

18 A ga boori ma haya hinkaa woo dii i masi hun
ni ra,
zama boro kaŋ ga hunbur Irkoy ga duu fattadoo
hayey wey kul ra.

19 Lakkal ga lakkalkoyni noo gaabi
ka bisa boŋkoyni woy (10) kaŋ goo koyra ra.

20 Adamize šerrante sii laboo ga
kaŋ ga ihenna tee bila zunubu.

21 Masi šenney kul kaŋ ga harandi daŋ assal,
masi koy maa ni tamoo kaŋ ga ni danga,

22 zama ni binoo ga bay kaŋ cee booboyaŋ n'na
boroyaŋ danga.

23 Woo kul ay na lakkal k'a sii.
Ay nee kaŋ ay ga duu lakkal,
amma a goo ya ne nongu mooro ra.

24 Hayaa kaŋ ga bara sohõ da ga mooru,
a ga guusu ka guusu,
may ma hin ka duu a?

25 Ay yee k'ay boŋ gaabi ka bay, ka dii,
ka lakkal nda haya kaŋ ga boori ceeci,
ka bay kaŋ borofututaray ti saamataray,
saamataray man'ti kala hollay.

26 Ay dii haya kaŋ ga hottu nda buuyan:
woy kaŋ man'ti kala kumsay,

binoo man'ti kala sankay, kabey ti karfu.

Boro kan ga kan Irkoy se ga hun a ra,
amma zunubantey ga kan kaboo ra.

²⁷ Waazukaa nee: «Nga ne, hayey ne kan ay dii
ey

k'i laasaabu affoo-foo ka dii cimoo.

²⁸ Woo kan ay hundoo goo m'a ceeci koyne, ya
na duu a jina ti:

ay duu aru foo aru zenber (1.000) game,
amma woyey kul game ya na duu ba woy folloku.

²⁹ Woo kul hayaa kan ay duu a ne:

Irkoy nka adamizey tee i ga šerre,
amma ngi, i na šenday boobo ceeci.»

8

May no ma hin ka tee lakkalkoyni?

¹ May ma hima nda lakkalkoyni?

May ma hin ka hayey feeri?

Adamize lakkaloo mma nga ndumoo jaalandi,
a ga nga anniyaa feeri.

² Ay nee kan ma kokoyoo yaamaroo dii
žeeyanoo kan n'n'a tee Irkoy jine maaganda.

³ Masi cahã ka mooru a ga,
masi cindi goy futu ra,
zama haya kan kan a se no a g'a tee.

⁴ Kokoy šenni goo nda hinay,
may no ma nee a se: «Macin no n'goo m'a tee?»

⁵ Boro kan ga yaamarey dii si ifutu bay,
lakkalkoyni ga bay nga binoo ra
kan haya kul si ciitandi kala nga waatoo.

⁶ Haya foo kul nda nga waatoo nda nga ciitoo,
ifutu ga adamize tinjandi.

⁷ Adamize si haya bay kan ga kaa k'a tee,
may no ma hin ka takaa har a se kan nda a ga
tee?

⁸ Boro kul si nga hundoo may k'a ganji a ma hun,
boro kul sii nda hini nga buuyanoo zaaroo se.

Wongu no kan boro si hun a ra.

Goyfutu teekaw goyfutaa si hin k'a kaa.

Adamize si faham Irkoy teegoyey kul se

⁹ Ay dii woo kul ka miile goyey kul ga kan ga
tee waynaa cire. Waati ga tee kan adamize ga
nga hinoo zurandi adamizey ga k'i bonandi.

¹⁰ Ay dii boro futuyan kan fijandi, boroyan no
kan cindi i ga koy i ga kaa nongu henanantaa ra.
Koyraa ra, borey dirna takaa kan i cindi k'a tee.
Woo mo sii nda addalil.

¹¹ Ciiti kan dunbandi goy futu ga, de nga
zukandoo mana kan tanba, ga kate adamize
binoo ga too met nda goy futu teeyan alhawaa.

¹² Zunubante ga hin ka ifutu tee cee zangu
(100), amma a ga duu aloomur kuku, amma ay
ga bay kan gomni goo borey se kan ga hunbur
Irkoy, zama nga hunburaa goo biney ra.

¹³ Gomni sii boro futu se, nga hunaroo ga bisa
sanda bii, a si duu aloomur kuku, zama Irkoy
hunburaa sii binoo ra.

¹⁴ Haya yaada foo ne kan ga tee laboo ga, boro
šerranteyan goo no kan ngi kokoroo ga hima nda
boro futawey goyoo, boro futuyan goo no kan ngi
kokoroo ga hima nda boro šerrantey goyoo. Ay
nee kan woo mo sii nda addalil.

¹⁵ Woo se ay jaali ka zanza, zama haya henna
kul sii adamize se waynaa cire, nda man'ti a ma
naa, a ma han ka jaali, woo ti haya kan ga hima

ka hanga a nga taabiyanoo, zaarey waatoo ra kan
Irkoy n'a noo a se waynaa cire.

¹⁶ Waatoo kan ay kayandi ka lakkal bay nda
ka dii hayaa kan ga tee laboo ga, zama adamize
money si dii jirbi cijin nda zaari,

¹⁷ ay dii Irkoy teegoyey kul. Adamize si hin ka
faham teegoyey kan ga teendi waynaa cire. Haya
kan adamize g'a ceeci nda taabi, a si faham a se.
Ba nda lakkalkoyne ga hongu kan nga faham a
se, a si hin ka faham a se.

9

Haya follokaa no ma adamizey kul batu

¹ Ay na hayey wey kul dii ay binoo ra. Hayaa kan
ay n'a laasaabu ti,

šerrantey, nda lakkalkoyney, nda ngi teegoyey
sii kala Irkoy kaboo ra.

Baji nda konnaray, adamize s'i bay, i kul goo a
jine.

² Haya kul ga tee boro kul ga,
koddoroo kan ga duu boro šerrantaa,
nga no ma duu boro futaa, nda boro hennaa,
nda boro henanantaa, nda boraa kan si henan,
nda boraa kan ga sargari kaa, nda woo kan si
sargari kaa,

ihennaa nda zunubantaa,
boraa kan ga žee, nda woo kan ga hunbur
žeeyan.

³ Woo ti haya futu, hayey kul ra kan ga tee
waynaa cire: koddor follokaa bara borey kul se,
koyne mo adamizey biney ga too ifutu, hollay goo

biney ra ngi hunaroo ra, woo banda ga, i ga koy bukawey do.

⁴ Borey kanj ga kabandi baahunantey ra ga hin ka naata,
hanši hunante baa ganjihayla bukaw.

⁵ Borey kanj ga huna ga bay kanj ngi ga kaa ka buu,
amma bukawey si haya kul bay,
ngi, banaw sii i se koyne, zama i dirja ey.

⁶ Ngi bajoo, nda ngi konnaroo, nda ngi canseyanoo dere ka ben,
i sii nda baa koyne hala abada hayey ra kanj ga tee waynaa cire.

Ma huna henna aduppa ra

⁷ Koy, ni ŋaahayaa ŋaa nda jaali, ni alaneb hari mooraa hanj nda binekaanay, zama Irkoy yadda ni teegoyey ga ka ben.

⁸ Waati kul ma bankaaray hennayan danj,
jii kanj ga ni bonoo yon masi kuma.

⁹ Daame nda woyoo kanj n'ga bag'a ni hunari yaadaa kul ra
kanj Irkoy n'a noo ma ne waynaa cire,
ni zaari yaadawey kul ra, zama ni bagaa no hunaroo nda taabiyanoo ra kanj n'g'a tee waynaa cire.

¹⁰ Haya kul kanj ni kaboo ga hin k'a tee, a tee,
zama alaahara kanj ra n'ga koy, teegoy sii no,
laasaabu sii no, bayray sii no, lakkal sii no.

Bone mma jirsi ka kaa

¹¹ Ay yee ka laasaabu ka dii waynaa cire
kanj man'ti cahāntey no ma hin gaarandiyan ra,
man'ti wongaarey no ma hin wongu ra,

man'ti lakkalkoyney no ma duu ɲaayan,
man'ti carmantey no ma duu alman,
man'ti bayraykoyney no ma duu alhormo,
zama gomni wala bone ga kaa boro kul ga nga
waatoo ra.

¹² De mo adamize si nga waatoo bay,
sanda hamiisawey kaŋ diyandi sankay ra ngi
bonaa se,
wala cirawey kaŋ ga kaŋ kumsay ra, sanda ngi,
adamizey ga jirsi ka kaŋ bone ra.

Lakkalkoynitaray baa wongaaritaray

¹³ Ay yee koyne ka dii lakkal foo waynaa cire,
a hima ya ne haya beeri.

¹⁴ Koyra kaccu foo goo no kaŋ ra boro boobo sii,
kokoy beeri foo koy a dii k'a kuubi k'a bere. A
na haya beeriyaŋ cin kaŋ nda a ga koyraa taa.

¹⁵ Aru talka foo kaŋ goo nda lakkal goo koyraa
din ra, a na koyraa kaa kabe nda nga lakkaloo.
Amma boro kul man'a bay talkaa woo se.

¹⁶ Agay, ay nee:

«Lakkal baa gaabi, amma borey mma talka
lakkaloo kaynandi,
i si haŋajer nga ţenney se.»

¹⁷ Ka haŋajer boro lakkalkoyni ţenney se kaŋ ga
mossoyaada ka ţelaŋ
baa boro ma haŋajer boŋkoyni kaŋ ga hoolo ka
ţelaŋ lakkal jaŋantey game.

¹⁸ Lakkal baa wongu jinay,
zunubante folloku ga haya henna boobo hasara.

10

¹ Hamni bukawyan ga turaari hansekaa jiyoo
funbandi k'a moorandi,
lakkal jaɗantetaray kaccu ga tinɗa lakkal nda
darža,
a ga hin k'i hasara.

² Lakkalkoyni binoo mm'a ka koy kabe guma
here,
lakkal jaɗante binoo mm'a ka koy kabe waawa
here.

³ Nda hollokom kan ga dira nga fondaa ra,
takaa kan nda a sii nda lakkal,
a mma nee kan boro kul ti hollokom*.

⁴ Nda boraan kan ga laama futu ni ga,
masi hun ni dogoo ra, zama suuri ga zunubu
boobo ganji.

⁵ Haya futu foo goo no kan ay dii a waynaa cire
kan ti bonkoyni kan dere.

⁶ Lakkal jaɗante ga hin ka jer beene,
ka gar almankoyney yeetandi ganda.

⁷ Ay dii baɗɗayan bariyan bon,
ka gar bonkoyniyan goo cewey ga sanda
baɗɗayan.

⁸ Boro kan na guusu fanši ga kan a ra,
boro kan na fun kaa cete ra, gondi g'a nama.

* **10:3 10.3** *a mma nee kan boro kul ti hollokom*, Ebere šenni ra,
almaganaa faa ti a mma nee boro kul se kan hollokom ti nga.

⁹ Boro kan ga tondi kaa, tondey g'a maray,
boro kan ga tuuri kayri goo farrati ra.

¹⁰ Nda guuru mijoo buu, de boro man'a
kaanandi,
boraa ga hima ka tonton ka gaabi dan ka goy nda
a,
lakkal nafaa man'ti kala goyey ga boori.

¹¹ Nda boro mana gondi kanji hala a na boraa
nama,
macin nafaw bara boraa se a m'a kanji koyne.

Lakkalkoyni hoyray tanayan

¹² Lakkalkoyni mijoo ga too nda šenni alhor-
mante,
lakkal janante mijoo g'a halaci.

¹³ Nga šenney šintinoos man'ti kala saamataray,
nga šenney benantaa man'ti kala hollay.

¹⁴ Hollokom šenney ga boobo.
Adamize si bay haya kan ga kaa ka tee,
may no ma haya bay kan ga tee nga dumaa ga?

¹⁵ Goy kayna ga lakkal janante farandi
hala nongu kan ra a si koyraa fondaa bay.

¹⁶ Ni bone, gandaa kan kokoyoo ti zanka,
de nga bonkoyney ga biya ka ŋaa.

¹⁷ Ni duu gomni, gandaa kan kokoyoo ti borcin,
de nga bonkoyney ga ŋaa waati ga,
ka duu gaabi kan man'ti suuyan.

¹⁸ Nda goykey ga fuyye, hugoo beeneheroo ga
kan,

boro kan kabey si baa goyyan,
hugoo ga fun ka hari loti ganda.

¹⁹ Naayan teendi daame se,
alaneb hari mooro ga hunayan jaalandi,
nooru ga haya kul hanse.

²⁰ Masi kokoy danga, ba ni lakkaloo ra,
ni kanihugoo ra masi almankoyi danga,
zama beenaa cirawey ga koy nda ni šennoo,
haya kan goo nda fata m'a deede.

11

¹ Ni naahayaa warra haroo bande,
gayyan banda ga, n'ga duu a.

² Boro iyye noo baa, hala yaaha hunday,
zama n'si bay bone kan ga kaa ka tee laboo ga.

³ Nda duulawey ga too met nda ncirpi,
i g'a doori laboo ga,
nda tuuri kan gurma here wala hawsa here,
nongoo kan ra tuuroo kan, nga ra a ga cindi.

⁴ Boro kan ga hewoo guna si saya,
boro kan ga duulawey guna si hegay.

⁵ Takaa kan nda n'si hewoo fondaa bay,
n'si takaa bay kan nda biri ga tee woy alhaamidu
gundoo ra, takaa din da,
n'si Irkoy kan ga haya kul tee goyoo bay.

⁶ Ni dumiyooy say za subbaahi,
masi nan ni kaboo ma hunanzam aluulaa ra,
zama n'si bay wala subbaahi wala aluula no ma
boori,
wala ihinkaa kul no ma boori.

- ⁷ Gaay ga kan,
a ga boori moo se a ma dii waynaa.
⁸ Boro kan duu aloomur boobo,
a ma paali nda i kul,
amma a ma hongu kan
kubaa zaarey ga boobo.
Haya kul kan ga kaa ka tee sii nda addalil.
⁹ Aru soogaa, daame ni soogataraa ra,
ni binoo ma ni dan gomni ra ni zankataraa
zaarey ra,
hanga ni bine-ibaayoo nda woo kan ga kan ni
money se,
amma ma bay kan Irkoy ga ni ciiti hayey wey kul
se.
¹⁰ Woo se ma binehēenay moorandi ni,
bone moorandi ni gaahamoo,
soogataray waati nda gaabi sii nda addalil.

12

Žeenay tammaasawey

- ¹ Hongu ni Takakaa ni soogataray waatoo ra
za bone zaarey mana kaa,
jiirey ma kaa kan ra n'ga nee: «Ay si maate kaani
kul.»
² Za waynaa nda gaayoo mana tee kubay,
ngi, nda handoo, nda handarawey,
de duulawey willi kate koyne ncirpoo banda ga,
³ hanoo din hugoo lakkalkey ga jijiri,
aru gaabantey ga golbi,
woyey kan ga fufu si hanse ka boobo, i si fufu
koyne,
wey kan ga guna nda funeetarawey tee kubay.
⁴ Ganboo mee hinkaa daaba lolaa ra,

ka gar fufuhayaa jindoo goo ma kacca,
cirawey hēeney ga boro tunandi,
donkey kul gaabey goo ma kacca.

⁵ Waatoo din ra, boro ga hunbur haya kan
jerandi,

fondaa ra hunburay goo no,
amand tuuroo ga zay ka boosu,
ndoowaa ga tinj, day-dayey tenbaa dere,
zama adamize ga koy nongoo ra
kanj tee nga hugoo hala abada,
woo ga, hēenikey ga fatta lolaa ra.

⁶ Nzorfu kaaray karfoo ga dunbu,
hari potoo kanj ti wura ga kayri,
hooboo ga kayri hari hundogoo ra,
bundoo kanj ra aja karfoo ga bisa ga kayri dayoo
do.

⁷ Labuhamnoo ga yee laboo ra kanj ra a hun,
hundi ma yee Irkoy do kanj n'a noo.

⁸ Yaada nda yaada, waazukaa nee kanj
haya kul sii nda addalil.

Waazukaa šenney benantaa

⁹ Waazukaa goo nda lakkaal,
a na jamaa cawandi mo k'i noo bayray.
A na yaasay boobo tee, a miile i ga k'i fesufesu.

¹⁰ Waazukaa na nga bonj gaabi ka duu šenni
hennayan,
i hantumandi nda fondaa, cimi šenniyan no.

¹¹ Lakkalkoyney šenney ga hima nda sanayan,
šenney kanj borey n'i hantum ga hima nda ponti
kanj kanjandi cete ra.

Kurkaw folloku k'i kul noo.

¹² Ka tonton, ay iz'aroo, hawgay nda woo kan ga
kaa,
boro ga hin ka citaabu boobo hantum kan si ben,
cawyan boobo man'ti kala gaaham farandiyan.

¹³ Ir ma hanajer šennoo woo kul benantaa se kan
ti:

«Ma hunbur Irkoy, ma nga yaamarey dii.»
Woo ti haya kan adamize kul ga hima k'a tee.

¹⁴ Zama Irkoy ga teegoy kul ciiti,
ba wey kan teendi tuguyan ra,
a ma tee ihenna wala ilaala.

Songhai de Gao

Songhay, Koyraboro Senni: Songhai de Gao (Bible)

copyright © 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc. and BFP Velberter Mission

Language: Songhai de Gao

Contributor: BFP Velberter Mission

All rights reserved.

2025-07-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Jul 2025 from source files
dated 2 Jul 2025

593ebd0d-f3c5-5f89-8599-37209ac56328